

VÉGE NINCS TÖRTÉNET – MENEKÜLŐK

„Ha az ajtók bezárulnak”

Nagy Boldizsárral beszélget Rádai Eszter

– Kétszer halasztottuk el a beszélgetésünket a menekültkrízis újabb és újabb fordulataira számítva, és ma is csak a vésszen közeli lapzárta miatt nem halasztottuk tovább. Mit gondol, október 10-ére, amikor megjelenik a lap, a közben bekövetkező események miatt nem válik reménytelenül idejétmúlttá, amiről most beszélgetünk?

– Valóban nagyon sok minden történt azóta, hogy megbeszéltük az interjút, de nem gondolom, hogy a várható változások a dolgok struktúráját érintenék, hogy az alapvető kérdések ne lennének októberben is ugyanezek.

– Azzal sem ért egyet, hogy a határzár felállítása és az úgynevezett „tömeges bevándorlás miatti válsághelyzet” kihirdetése óta alapvetően változott meg a helyzet, hogy szeptember 15-e fontos fordulópont lenne? Amit Orbán Viktor és Lázár János új időszámításként harangozott be?

– Persze, a tegnapi nap fordulópont.

– Akkor kezdjük egyfajta leltárkészítéssel! Beszéljünk először arról, hogyan jutottunk el eddig a fordulópontig, aztán próbáljunk meg extrapolálni, mi következhet az eddigiekből.

– Abban, ami eddig történt, legalább két történet fonódik össze, ha nem három. Az egyik a terepen zajló folyamatokról szól: hogy hányan jöttek, kik jöttek, hogyan alakult az úton levők összetétele. A másik történet a magyar jog válto-

zásaival kapcsolatos, és – ezzel összefüggésben, de nem azonosan – a magyar diskurzus változásaival. A harmadik pedig az Európai Unióban zajlik, tehát szintén velünk, lévén mi is az unió polgárai, még ha a kormány kommunikációja ezzel ellentétes is.

– Viszont megérteni csak egyben lehet.

– Jó. A történet tehát azzal kezdődött, hogy először Görögország és Macedónia, majd Szerbia is letett arról, hogy államként viselkedjen, vagyis hogy ellenőrizze, kik lépnek a területére, haladnak át rajta. Kiállít ugyan számukra valamilyen papírt, amelyben három napot ad arra, hogy megérkezzenek az adott ország menekülteket befogadó táborainak valamelyikébe, de közben mindenki tudja, a hivatal is, amely kiadja ezt a papírt, és az is, aki kézbe veszi, hogy az utóbbiaknak eszük ágában sincs a befogadóállomásra menni, hiszen tovább akarnak utazni a következő országba. Ez olyannyira így történik, hogy az illető államok nemcsak szemet hunynak e tömeges gyakorlat felett, hanem buszokat és különvonatokat is bocsátanak – formálisan vagy informálisan – a területükre belépett migránsok rendelkezésére, akiket ezek a járművek elszállítanak a határállomásokra, ahol megint mindenki behunyja a szemét, és ők át-sétálnak a következő országba. Így jutott el végül Magyarországra mintegy 170 ezer ember idén, ez még a tavalyi nagy számhoz viszo-

nyítva is rengeteg, egész Európában – Németországot kivéve persze – példátlan, de a külső határ átlépését tekintve abszolút értelemben is példátlan. Olaszországba sem érkeztek 2015-ben ilyen sokan megfélemlő okmányok nélkül.

– *A Magyarországon alkalmazott eljárás miben különbözött a görögországitól, a macedóniaitól és a szerbiaitól – egészen a nyár végéig?*

– Legföljebb annyiban, hogy azt a bizonyos szeptemberi hétvégét kivéve a magyar állam járműveket nem bocsátott a határain belül kerültek rendelkezésére. De Magyarország is behunyta a szemét.

– *Mert ha nem ezt teszi, akkor táborokat, szállásokat kellett volna létesítenie a mintegy 150 ezer idén Magyarország területére belépett ember számára? Hiszen mind a mai napig a legoptimistább számítások szerint is összesen 5000 férőhellyel rendelkezünk, beleértve, mondjuk, a debreceni tábor udvarán alkalmazott hálósákokat és sátrakat is. Miközben az új menekültügyi szabályok életbelépéséig, tehát szeptember 15-éig Magyarországon körülbelül fél évig tartott egy ilyen eljárás. Lehet, hogy – Görögországhoz, Macedóniához és Szerbiához hasonlóan – Magyarország sem kívánt államként viselkedni, egyúttal a schengeni határok védelméről gondoskodni?*

– Persze, de mondom, korábban ez nem volt ennyire feltűnő. Már a 2013-at megelőző években is rendkívül alacsony volt az érdemi döntéssel befejezett ügyek száma, a kérelmek számához viszonyítva mindössze 20-30 százalék, tehát a kérelmezők 70-80 százaléka már akkor is eltűnt, csak erről a szűk szakmát kivéve nagyon kevesen beszéltek.

– *A Helsinki Bizottság például beszélt róla, csak mivel a mondanivalója fontos része volt a táborokban,*

általában a menekültügyi eljárások során alkalmazott embertelen bánásmód is, erre a magyar közönség túlnyomó része nem volt érzékeny.

– És ami az én visszatérő rögeszmém: itt a magyar hatóság látóköréből eltűnt évente két-három-négyezer ember. Ha közülünk, magyar állampolgárok közül tűnik el valaki, akkor őt a holtta nyilvánítást megelőző eljárás során keresik, ráteszik az eltűnt személyek listájára, amit rendszeresen közzétesznek, egyebek mellett azért, hogy megtudják, bűncselekmény áldozata lett-e az illető vagy sem. Ezzel szemben a Magyarországról eltűnt menedékkérőket senki nem keresi. Ami nem kevesebbet jelent, mint hogy a magyar állam – a göröghöz, a macedónhoz és a szerbhez hasonlóan – ebben a tekintetben nem működik államként, hiszen nem gyakorolja azt az alapvető funkcióját, hogy a határain belül mozgó, általa egyébként regisztrált személyeket számon tartsa.

– *Tehát a jól bevált gyakorlat szerint, miután regisztrálták őket, „fusson, ki merre lát” alapon többé nem foglalkoznak velük, hiszen minél kevesebben vannak, nekünk annál jobb? Foglalkozzanak velük másutt, költsenek rájuk másutt?*

– Persze. Eligazították őket, hogy melyik befogadóállomásra menjenek, ahova sokan meg is érkeztek, sokan nem, és továbbmentek. De idén februárig eszébe nem jutott senkinek megakadályozni ezt. Nem szállt fel senki Hegyeshalom előtt a határt átlépő vonatra, hogy megvizsgálja, van-e úti okmánya azoknak, akikről esetleg feltételezhette, hogy nincs. Mindenki örült, a magyar állam a leginkább, hogy elmentek.

– *Őn emlékszik arra a pillanatra, amikor mindez megváltozott, amikor mindez hirtelen fontossá vált?*

– A helyzet változása részben retorikai volt, amikor a Charlie Heb-

do elleni támadás után a magát miniszterelnöknek mondó személy hirtelen elkezdett arról beszélni, hogy Magyarország migrációs nyomásnak van kitéve, és ezzel tenni kell valamit. Ezt követően indult meg a plakátkampány, illetve ezzel esik egybe az, hogy pár napon keresztül a koszovóiakat leszedik a vonatról. Se előtte, se utána. Tehát ezek mind retorikai folyamatok, légszínház, amely azt a tényt hivatott eltakarni, elleplezni, hogy a magyar állam nem működik államként. És ez így ment a kerítés felépítésének bejelentéséig.

– *Ezek szerint a kerítésépítést értékelhetjük az államként való működés egyik elemének?*

– Én a kerítésépítést legfőlőbb afféle férfias gesztusnak látom – ezek a pocakos emberek ugyanis szeretik a férfias megnyilvánulásokat –, amely azt lett volna hivatva kommunikálni, hogy készek vagyunk megvédeni a határainkat. Miközben ők maguk is tudják, hogy a kerítés önmagában alkalmatlan a határ megvédésére, hiszen épp azokat nem képes megakadályozni, hogy átjöjjenek rajta, akik komolyan át akarnak jönni.

– *Különösen ha már sok ezer kilométer van a hátuk mögött, és egy élhetetlenné vált ország, felszámolt vagy tönkretett egzisztencia, elpusztított rokonok és ismerősök, mindennapos halálos fenyegetettség, polgárháborús viszonyok. Vagy épp több év menekülttábori lét valahol Törökországban...*

– De, és ez nagyon fontos, amikor az eléggé el nem ítéhető plakátkampány kezdődött, akkor a kormány még érvelhetett úgy, hogy ezek az emberek ugyan menekültnek adják ki magukat, de valójában nem azok, mert a 2014-ben és 2015 elején érkezők 70-80 százaléka még koszovói. Akik rettenetes nyomorú-

ság elől menekülnek ugyan, de a hivatalos menekültdefiníció rájuk mégsem illik, hiszen fajuk, vallásuk, nemzeti hovatartozásuk, politikai helyzetük vagy meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk alapján nem fenyegeti őket üldöztetés. És az oltalmazott státusba sem férnek bele, hiszen hazatérésük esetén nem vár rájuk embertelen, megalázó bánásmód, kínzás, halálbüntetés vagy polgárháborús helyzetben egyéni veszélyeztetettség.

A koszovóiak érkezése azonban márciusban leállt, aminek sok összetevője volt, elsősorban az, hogy a németek elkezdték őket hazaszállítani, és komoly plakátkampányba kezdtek Pristinában és Koszovószerte, ugyanakkor egyre többen lettek a szíriaiak, az afgánok és az irakiak. Tehát megváltozott a hozzánk belépett menedékkérők összetétele 2014-hez és 2015 elejéhez képest, de a velük kapcsolatos eljárás nem változott, nem lett gyorsabb és hatékonyabb, mint korábban volt: 2014-ben például majdnem 43 ezer kérelemből mindössze 5056 esetében fejeződött be érdemi döntéssel az eljárás. A többiek vagy nem várták meg az elbírálás végét, így ügyükben megszüntették azt, vagy ügyük még függőben van. Tehát a kormány akkor sem kezdett a fogadásukra és az ügyek elbírálására nagy kapacitásokat kiépíteni, amikor pedig már csak a vak nem látta, hogy sokkal többen jönnek, és egészen más összetételben, mint azelőtt.

– *Mert – ezt egyébként nem is titkoltá – nem kíván befogadni senkit. „Magyarország megtelt – jelentette ki maga a miniszterelnök –, mindenki menjen haza!” Viszont bejelentette, hogy kerítést épít a magyar–szerb határra, és kezdeményezte a „tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet” esetére, illetve „kezelésére” egy sor törvényt, va-*

lamint az alaptörvény módosítását.

– Amire a menekülők nyilván azt gondolták, hogy nem lehet tovább tétovázni, azonnal el kell indulni, hiszen ha az ajtók közben bezárulnak, akkor már hiába tennék. Azt mindenki tudja a szakmában, hogy ha a lehetőségek megszűnésével fenyegetnek, akkor azok is megindulnak a hamarosan záródó ajtó irányába, akik addig hezitáltak, és ez ebben az esetben is jól kimutatható. A rendőrség által mindennap közölt aznapi illegális határátlépésben elfogottak számának növekedése is jól mutatja, hogyan ugrott meg néhány nappal a bejelentést követően ez a szám, és hogyan növekedett napról napra. Tehát az is felkerekedett a Törökországban vagy Görögországban várakozó tömegben, aki addig bizonytalan volt, vagy ha már korábban is készült rá, most előbbre is hozta az indulást. És ezen a ponton, ezt látva –

6

– én azt gondolom – a kormány részben belezavarodott a saját retorikájába, de ahelyett, hogy korrigált volna, továbbra is a megúszásra játszott.

– *Hogy érti, hogy belezavarodott a saját logikájába?*

– Hogy a tények, a látvány, a képek, tehát az emberek, különösen a velük kapcsolatba került alkalmi segítők saját tapasztalata egyáltalán nem azt igazolta, amit a kormány kommunikált, illetve sugallni igyekezett: hogy ezek olyan vándorok – lásd népvándorlás –, akiknek nincs szükségük nemzetközi védelemre, de úgy csinálnak, mint ha lenne. Hogy aki magát menekültnek mondja, mint a koszovóiak, az valójában nem az, hanem csak a jólétért jön. Ami azonban nyilvánvalóan nem igaz. Aki ránéz egy Szíriát mai állapotában mutató fényképre, mondjuk Aleppó vagy Homsz városára, Damaszkusz bi-

zonyos kerületeire, az tudja, hogy ebből egy szó sem igaz. Irak és Afganisztán esetében dettó.

És akkor az Iszlám Állam videóiról még nem is beszéltem. Tehát azt mondani, hogy akik onnan jönnek, családok picit gyerekekkel, öregek erejük végső megfeszítésével, és igen, fiatal férfiak is, akiknek polgárháborús viszonyok között veszályban forgott az életük, azok nem valami elől menekülnek, tehát nem menekültek, az minden felfogható mértéken túl van. Hogy ez elvetemült vagy gonosz vagy sátáni gondolkodás, azon most nem kell hosszabban tünődnünk. Legyen elég annyi, hogy nyilvánvalóan nem igaz. És én – ismétlem – nem azt vitatom, hogy vannak-e köztük olyanok, akik valójában boszniaiak, de szíriainak adják ki magukat, vagy valójában marokkóiak vagy algériaiak, és szírnek adják ki magukat. Igen, vannak, a nagy tömeg azonban Szíriából jön.

– *De a jelek azt mutatják, hogy ez a retorika, még ha a kormány belezavarodott is, hat az emberekre, a többség maga is „gazdasági migránsokat” és „megélhetési bevándorlókat” lát a menekülőkben, és a tömegben megbúvó terroristákat. Ön az ATV-ben Friderikusz Sándor kérdésére azt mondta, hogy az utóbbiak felismerésének megvannak a régóta bevált módszerei, hiszen ez egy „nagy szakma”. Kifejtené ezt bővebben?*

– Amikor a nyugat-európai államok a reguláris migráció útjait fokozatosan, a hetvenes évek végétől kezdődően eltorlaszolták, egyre több ember kezdte magát menekültnek kiadni, csak hogy bejusson álmai célországába. Rabló-pandúr játék kezdődött: a kérelmező hazudott, az állam le akarta leplezni. Ebből formálódtak ki a szavahihe-tőség megállapításának technikái.

Elsősorban ilyen a nyelvi teszt: a meghallgatók olyan tolmácsokat és szakértőket vesznek igénybe, akik meg tudják mondani, hogy az arab vagy a fárszi mely tájegységhez kötődő változatát beszéli az illető. Ahogy mi halljuk a skót, az ír és az angol kiejtés közötti különbséget, vagy nem tévesztünk össze egy született berlinit egy münchenivel, ugyanúgy megkülönböztethetők a távoli nyelvek használói is.

A nyelv mellett a helyismeret a döntő: aki, mondjuk, Homszból származónak mondja magát, és kereszténynek, annak a várost és a keresztény szokásokat – legalább nagy vonalakban – ismernie kell. Például ha a város szimbolikus épületeiről mutatnak képeket, tudnia kell, mi az és melyik negyedben áll. Ha viszont azt állítja magáról, hogy külvárosi, és sosem megy a központba, akkor annak a külvárosnak a sajátos utcáiról, szokásairól, mondjuk a helyi búcsú névadójáról és a búcsú időpontjáról kérdezhető.

Szóval egy jól felkészült, a származási ország kultúráit – igen: többes szám! – jól ismerő meghallgató felismeri, ki jön egy adott országból/vidékről, s ki az, aki csak (viszsa)élni akar egy lehetőséggel.

– Szeretnék itt még egy kitérőt tenni, tisztázni néhány fogalmat. Ön szerint ha valaki nem a puszta életét menti, tehát nem a közvetlen életveszély miatt indul el, hanem „csak” azért, mert ott, ahol eddig élt, a gyerekének nincs módja iskolába járni, vagy nincs orvosi ellátás, vagy óriási a nyomor, annak nincs oka elindulni, új hazát keresni? Őket ezért vissza kell küldeni, visszaszállítani oda, ahonnan jöttek? Az én rokonaim között volt olyan, aki azért disszidált 56-ban, mert a gyerekeit a származásuk miatt nem volt módja taníttatni. Őt

ezért az osztrák–magyar határról haza kellett volna küldeni?

– Teljesen egyetértek a kérdésében rejlő állítással, a jobb élet vágya önmagában is legitim, de a mai nemzetközi jogrend nem méltányolja vándorlásra felhatalmazó jogcímenként. (Az emberi jogok igyekeznek egy minimumot megszabni.) De miközben a jog fönntartja ezt a kettőséget, tehát ragaszkodik ahhoz, hogy menekült vagy oltalmazott csak az lehet, akit speciális veszélyek fenyegetnek, a migrációkutatóknak ez teljesen mindegy. Ő arra kíváncsi, hogy akik az elindulás mellett döntenek, milyen motívumok alapján teszik ezt, és mi vonzza őket a célországban. És a menekült is csak azért beszél arról, miután megérkezett a célországba, hogy mi történné vele, ha hazaküldenék, mert ezen a címen kap lehetőséget arra, hogy bevándorlóvá váljon, vagy legalább néhány nyugodt évet tölthesen abban az országban. De ahol védelmet talált, ott ugyanarra törekszik, mint mindenki más: hogy a gyerekeit iskoláztatni tudja, hogy ha beteg, orvoshoz fordulhasson, hogy tisztességes állást találjon, hogy létrehozza a saját üzletét – a Szíriából menekülők között például sokan voltak otthon üzletemberek. Volt, mondjuk, egy szőnyegüzletük, egy hifi- vagy telefonboltjuk, valami kis fűszerkereskedésük, és szeretnének megint boltocskát nyitni, máshol is ugyanazt az életet folytatni, amit félbe kellett szakítaniuk olyan erők hatására, amelyek fölött nem volt hatalmuk. Tehát a menekülő, amikor már megtelepedett a menedéket adó országban, ugyanúgy viselkedik, mint egy bevándorló. Pszichológiailag nem teljesen ugyanúgy, nagyon sok menekülő olyan traumákat élt át, ami külön kezelést kíván, de a mindennapok szintjén ő is bevándorló, aki ugyanazt akarja, mint

aki valóban csak a jobb élet reményében indult el. Csak neki van egy plusz batyuja, neki el kellett menekülnie.

– *Visszatérve eredeti kérdésünkre, ön szerint melyik volt az a pillanat, amikor hirtelen minden megváltozott? Mitől vált egyszer csak kezelhetetlenné a helyzet, duzzadt nemzetközi botrányvá a magyarországi menekültpolitika?*

– Attól, hogy a kormány elkezdte másképp rendezni a dolgokat, időben körülbelül a kerítésépítés bejelentésétől. Mert belesült a saját retorikájába, mert kiderült, hogy ezek az emberek mégiscsak igazi menekültek, hiszen akkor már mindenki láthatta őket, aki akarta, például a Keleti pályaudvaron. És akkor már az is kiderült, hogy tovább nem lehet megúszásra játszani, ahelyett, hogy befogadóállomásokat építettünk volna, férőhelyeket alakítottunk volna ki az Európai Unió 20 milliárd forintjából, amit a 2008–2013-as időszakban csak a menekültügyi alapból kaptunk. Elmondtam már máshol is, a Bécsi úton például üresen és kihasználatlanul áll egy kollégium, azt minden további nélkül át lehetett volna alakítani erre a célra.

– *Meg a sok elhagyott laktanyát, nem túl nagy erőfeszítéssel.*

– Nem is beszélve a tízezrével üresen álló lakásokról, amelyeket az állam bérbe vehetne a tulajdonostól, garanciát adva arra, hogy eredeti állapotában adja majd vissza. Másutt ezekkel a lehetőségekkel élnek az államok, nagyon sok panziót és más privát tulajdonú ingatlant vesznek bérbe, ami által a tulajdonosok legális jövedelemhez jutnak, segítenek a menekülteken, és az állam terhét is enyhítik. Hármas tehát az előny. Nálunk azonban az állam ahelyett, hogy kiépítette volna ezeket a kapacitásokat,

arra játszott, hogy a menekültek majd úgyis el fognak tűnni.

– *De nem tűntek el, sőt egyre többen lettek, és egyre szembetűnőbbek lettek azok a körülmények, amelyek között a pályaudvarokon ezek a családok összezsúfolódtak.*

– Mert ugyanakkor a kormány – azt gondolom, részben külső nyomásra, és mert tudta, hogy megszegezi az EU-szabályokat – egy ponton kitalálta, hogy ne szállhassanak föl a vonatra. Tehát a pályaudvari jelenetek abból adódtak, hogy nem szállhattak föl a vonatra. Amíg felszállhattak, addig nem volt pályaudvari jelenet.

– *Ön ezt nem tartja irracionális döntésnek?*

– De hiszen ennek a kormánynak egyetlen lépése sem racionális ebben az ügyben! Egyetlenegy lépése sem, még ha mindennek egyetlen célja és mércéje van is, a szavazatmaximálás. Mindez még akkor sem racionális...

– *Csak jelzem, hogy a pillanatnyilag legfrissebb közvélemény-kutatás, a Századvég adatai szerint az utóbbi hetekben nőtt a kormánypartok népszerűsége.*

– De mindez csak látszat! Gondoljon bele a folyamatba, amit a Charlie Hebdo ellen elkövetett merénylet utáni párizsi találkozón indított el Orbán a Magyar Televízió-nak adott rémületes nyilatkozattal, amelyben arról beszélt, hogy Európának nincs szüksége bevándorlókra. Hogy már akkor is a menekültekre gondolt-e vagy sem, nem lehet tudni, valószínűleg zavar van a fejében. Hiszen az trivialitás, hogy Európának szüksége van bevándorlókra, mi is háromszázezer euróért osztogatjuk a kötvényt, mert szükség van a bevándorlók pénzére, és külföldön élő magyarok százezreit honosítjuk, mert szükségünk van az Erdélyből és a többi szomszédos

országból idetelepülő dolgozókra és így tovább. Ezután kitalálta ezt a megélhetési bevándorló fogalmat. De ugyan kit nevezhetünk megélhetési bevándorlónak? Nem az Angliában munkát vállaló magyar orvost vagy Andrew Vajnáat, aki idevándorol az Egyesült Államokból, hogy jól éljen?! Ők valóban megélhetési bevándorlók. De ilyen kifejezés egyébként sincs, hiszen – ahogy már beszéltünk róla – mindenki megélhetési bevándorló, aki rendszeresen vándorol egyik országból a másikba, a jobb élet reményében, a nagyobb jövedelem reményében, és nem pusztán családgyesítőként vagy diákként. De visszatérve a kérdésére, ettől a ponttól kezdve a kormány kommunikációjában nincs egyetlen követhető vonal sem. Felfüggesztjük Dublint, mondják, de nem függesztjük föl Dublint. Tehát kimondanak valamit, aztán visszavonják. Lesz tranzitória, mondják, majd Lázár János bejelenti, hogy nem lesz tranzitória. De aztán mégis lesz valami, amit tranzitóriának hívnak. Összevissza beszélnek tehát, beleírják a törvénybe hogy a menekülő nem lép be Magyarország területére, amikor a tranzitóriában van, de ahova belép, az Magyarország területén van. Napokon át nyitva tartják a határt, majd mégis lezárják. De akkor addig miért tartották nyitva? Azt a kocsit, ha egy kicsit gondolkodnak, az első perctől oda lehetett volna tolni arra a vágányra. Embercsempészetnek nyilvánítják, ha valaki elvisz egy embert akár csak a határ közelébe, majd a kormány, illetve a hatóság maga szállít tízezer embert az osztrák határra. Kérdezem: tett-e már valaki feljelentést csoportos, szervezett embercsempészés büntette miatt a kormány ellen? Mert ha valami embercsempészet, akkor ez a bu-

szokkal való szállítás bizonyosan az volt. De ezen a ponton történt valami más is, ami sokkal fontosabb annak tisztázásánál, mi számít a magyar jog szerint embercsempészetnek; ezzel a döntésével ugyanis Magyarország – Ausztria is egyébként – félretette az európai uniós jogot, hiszen meghívás nélkül biztosan nem tolhatta volna át Németországra ezeket az embereket. Angela Merkel mindössze annyit mondott egy bizonyos pillanatban, hogy aki már ott van, és szíriai, azt nem fogják az úgynevezett dublini rendszer értelmében visszaküldeni, nem azt, hogy jöjjön mindenki. Tehát Németország egyáltalán nem jelentette be igényét arra, hogy a Magyarországra érkezett és innen Ausztriába továbbutazott emberek ügyében eljárjon, a magyar kormány mégis úgy tesz, mintha mondta volna, és mindenkire vonatkoztatva mondta volna, és mintha az nem lenne embercsempészet, amit maga követett el a buszoztatással, és mintha lenne bármilyen morális vagy egyéb jogcíme arra, hogy ne folytassa le a minden ország számára kötelező menekültügyi eljárásokat. Mert a dolognak ez a lényege. Idén szeptember 7-ig mindössze 308 embernek adtak védelmet, ennyi menedékkérőnek mondták azt, hogy maradhatsz, mert belátjuk, hogy fenyegetett vagy.

– *Nyolc és fél hónap alatt, miközben 155 ezren kérték.*

– Igen, de csak kevesen maradtak itt. Azt nem lehet tudni, hogy hány eljárást folytattak le összesen, statisztika csak az első fél évre van, amikor 1977 érdemi döntés és 54 546 eljárást megszüntető határozat született.

– *De mindebből mégsem az jött le a közvélemény számára, a politikában nem otthon lévő vagy azt egyene-*

sen utáló emberek számára, hogy a kormány zavarban van, kapkod, nem lát el alapvető állami feladatokat, ellene dolgozik nemzetközi egyezményeknek, hanem épp az ellenkezője. Hogy megvédi a schengeni határokat, hogy mindent megtesz, hogy lefolytassa a menekültügyi eljárásokat, de ezt az „illegális határsértők” szabotálják. Mert vízum nélkül lépik át a határt, mert nem mennek a kijelölt táborokba, mert lelépnek, mielőtt az eljárások befejeződnének, ráadásul szemetelnek, járványokat terjesztenek, és nem hajlandók hitelt érdemlően igazolni magukat, nyilván mert terroristák, az IS ügynökei és így tovább. És mert a világ megint magunkra hagy minket ebben a küzdelemben, sőt ellenünk dolgozik, és nekünk megint egyedül kell megvédenünk Európát a barbár hordák, illetve a gazdasági migránsok inváziója ellen.

10

– Csak a tények kedvéért: a schengeni terület integritásának komolyan vétele abban állt volna, hogy lefolytatjuk az eljárást, és akiről úgy döntünk, hogy menekült, azt – komoly uniós támogatással – saját élethez segítjük, akiről pedig úgy döntöttünk, hogy nem az, azt – szintén uniós támogatással – hazaszállítjuk. Erre nem sok példa van. Tehát egyfelől azt mondtuk, hogy megtartjuk a dublini rendeletet – amely szerint a menekültstátusról döntő eljárás lefolytatásáért, ha az illetőnek nincs családja, és nem volt vízuma és tartózkodási engedélye, mindig az az ország felelős, ahol a határt irregulárisan átlépte, és ahol az ujjlenyomatát levették –, másfelől abban reménykedtünk, hogy nem fogják őket ugyanezen ujjlenyomatok alapján, a dublini rendelet szerint visszaküldeni. Vagy ha mégis, ha Németország, Franciaország vagy Ausztria visszaküldi azokat, akikért egyébként

a dublini rendelet szerint mi vagyunk a felelősek, akkor azt mondjuk, hogy direkt kitolnak velünk.

Sietve teszem hozzá, hogy a dublini rendelet nagyon rossz, kezdetől fogva igazságtalan, mert nincs benne semmilyen tehermegosztási elem. Én 1991 óta, tehát gyakorlatilag a rendelet logikáját meghonosító eredeti egyezmény megszületése óta bírálom, mert nyilvánvalóan torz elosztáshoz vezet, különösen ha sokan jönnek. Tehát semmi értelme nincs, túl azon, hogy az emberek idejét, energiáját lopja, de ha ez az uniós jog része, és mi ennek tudatában csatlakoztunk az unióhoz, akkor kár most úgy csinálni, mintha ezzel a többi ország kitolna velünk, hiszen mi is küldünk vissza Bulgáriába, Romániába, Horvátországba menekülteket, tehát akitől tudtunk, „megszabadultunk”, éppen a dublini rendelet értelmében.

– *Beszéljünk most már arról, milyen következtetések adódnak mindabból, amit a menekültkrízis kibombanása óta átélünk, mit fog jelenteni Magyarország számára a miniszterelnök és a miniszterelnökség vezető miniszter által beharangozott új időszámítás, illetve az ennek kezelésére született törvénycsomag, benne a „menekültek tömeges beáramlása által okozott válsághelyzet” kezelését szolgáló szabályokkal.*

– Tizenegy törvénymódosítás tartozik a csomagba – egy, a honvédelmi törvény módosítása még függőben van –, ezek építésügyi, környezetvédelmi, peres eljárásokra vonatkozó és büntetőjogi szabályok, magának a menedékjogi törvénynek a kiüresítése mellett.

– *Mi célból?*

– A cél nem változott: hogy senki ne akarjon Magyarországon menedékjogért folyamodni. Ez az egyetlen és kizárólagos cél.

– *Hogy ide ne jöjjön senki, min-*

denki menjen máshova, bajlódjon velük, aki akar? Mert ha ennek híre megy a világon, akkor senki nem akar többé Magyarországra jönni?

– Hogy oly mértékben nehezítse meg az eljáráshoz való hozzáférést, és annyira valószínűtlenné tegye, hogy valaki sikerrel járhat benne, hogy ezt látva mindenki máshová menjen. Elmondta ezt az igazságügyi miniszter és mások is a kormányból. De ez a legócskább házmester-mentalitás: hogy csak ne az én házammal történjen valami, csak ne nekem kelljen majd valamit tennem értük. Tehát ezeket az embereket most gátlástalanul és szívtelenül rátoljuk a horvátokra és a szlovénekre, ennyi.

De van egy mélyebb lényege is az új menekültügyi szabályozásnak: egy újabb jelentős lépést, sőt ugrást tenni a jogállamtól való távolodás folyamatában. A kormány már a kerítésépítés kapcsán is, aztán most, az új rendszer felállítása kapcsán is, ismétlődően felhatalmazza magát egyfelől a rendeleti jogalkotásra, vagyis rendeleti úton mondja ki egyes országokról, hogy menekültek számára biztonságosak, másokról esetleg azt, hogy nem azok. És arra is felhatalmazza magát, hogy ingóságokat rekviráljon, ha – szerinte – ezt a menekültek tömeges beáramlása által okozott válsághelyzet szükségessé teszi. Csak hogy ezt a stratégiát mi már ismerjük a történelemből, egy sor 20. századi autoriter és totalitárius rendszer történetéből, amely tételezett egy állami érdeket, valójában azonban személyes vagy csoportérdek volt, az általa képviselt elit érdeke, és aztán azt mondta, hogy eme tételezett állami érdek szolgálatában egyrészt nagy áldozatokat kell hoznunk, másrészt le kell tennünk a lassú és bürokratikus demokratikus útról, mert a cselekvés

nem tűr halasztást. Mert rendkívüli állapot van, rendkívüli helyzet van, amely – egy Giorgio Agamben nevű filozófus erről sokat ír – felhatalmazza a kormányt, hogy a jogrendet félretéve olyan övezeteket hozzon létre, amelyekben a rendkívüli válik a rendessé, amely kívül van a „normális” jog világán, és aki oda bekerül, nem számít egyenrangú embernek, a pusztá élete marad meg, de nincsenek jogai. Ilyenek voltak a koncentrációs táborok is, a Gulag is, ahol nem kellett a rendes jognak érvényesülnie, mondván, ez egy rendkívüli közeg rendkívüli szabályokkal és az öröknek garantált rendkívüli hatalommal.

– *Nem tudom, olvasta-e a tegnap nyilvánosságra került kötcsei beszédet...*

– Tudok róla. Nem költöttem a Demokratára pénzt.

– *De megjelentek kivonatok belőle máshol is, amelyek egyrészt arról szólnak, hogy Orbán Viktor szerint a menekültek Európába özönlése voltaképpen a liberalizmus identitásválságával egyenlő, amely az első kedvére való identitásválság, másrészt szerinte mindennek az az oka, hogy a liberális Európa „gazdag és gyenge”, ami a miniszterelnök szerint a legveszélyesebb kombináció. Önt mire emlékezteti ez a gondolat?*

– Orbán Viktor nem egy távlatos gondolkodó. Vonakodva állok késsen arra, hogy én az ő gondolatait, amelyek földközben szárnyalnak, nagyobb konstrukciók mentén értelmezzem. Egy írországi kocsmai filozófus kicsit árnyaltabban beszélt, mint ő.

– *Csak ő egy írországi kocsmai filozófussal szemben egy ország miniszterelnöke...*

– Elég baj annak az országnak.
– *Amelynek történetesen mindketten az állampolgárai vagyunk. De*

akkor térjünk vissza a tegnapi nap-hoz, az „új időszámítás” kezdetéhez, oda, hogy mi történt szeptember 15-én a szerb–magyar határon. Amely ellen a miniszterelnök szerint fegyveres támadást indítottak...

– Egy szó sem igaz ebből. Szemtanúk arról számoltak be, hogy először pár ember átmászott a kerítésen, és nem történt semmi. Erre páran megnyitották a kerítést, és akkor sem történt semmi. Erre a többiek megindultak, mert azt hitték, hogy megint szabad az átjárás, és akkor rájuk támadtak a rendőrök.

– *Igen, ez minden hiteles forrás szerint így történt.*

– Vagyis megint a régi nóta, a kormány teljesen kiszámíthatatlan. Létrehozott egy eljárásrendet, amely azonban ezer sebből vérzik, amelynek mindössze százfős a kapacitása – miközben ezrek érkeznek –, és amelynek kizárólag az a célja és funkciója, hogy mindenkit távol tartson tőlünk, hogy Magyarországhoz senki se tudjon menedékkért folyamodni. Ha a szerbek kicsit ki akarnának tolni velünk, akkor a saját oldalukon is felhúznának egy kerítést, és azt mondanák: akinek a kérelmét a magyarok nem hajlandók érdemben elbírálni, azt, miután kijött a konténerből, csak akkor engedik vissza Szerbiába, ha előbb – az Európai Unió és Szerbia közötti visszafogadási egyezmény alapján – kérjük a visszafogadását. Amire ők majd a kellő időben válaszolnak. Egyszóval ez egy tisztán embertelen rendszer, amely kitol azokkal, akik mégis megpróbálják, kitol azokkal, akiket elindít Horvátország felé, kitol Horvátországgal és Szlovéniával, és egyébként besározza a magyar nevet az egész világban. Egyéb értelme nincsen.

Értelme ezzel szemben annak volna, ha egyrészt vadul követel-

nénk a kvótarendszer érvényesítését, hiszen akkor átlátható lenne, hogy az érkezők hány százalékát kellene nekünk elbírálnunk, és az biztosan kevesebb lenne, mint amennyit a dublini rendszer ró ránk. Másrészt ha minden erőnkkel és minden lehetséges forrás mozgósításával azon dolgoznánk, hogy Szíriában szűnjön meg a polgárháború. Ehhez horribilis pénzeket kellene Libanonnak, Jordániának és Törökországnak adni, hiszen a négymillió otthonát elhagyni kényszerült szírből 3,6 millióan mégiscsak ott vannak, Európa országaiba csak a maradék 400 ezer jutott el. Ezt kellene tehát nekünk, európaiaknak tennünk, és közben beletörödni ebbe a minden korábbitól eltérő nagyságrendű áramlásba, tudomásul venni, hogy most új helyzet van.

– *Ezzel szemben a legutóbbi tények: a magyar kormány most épp a román és a horvát határra tervez újabb kerítéseket, ráadásul egyre több hír szól arról, hogy tőlünk nyugatra is egyre inkább menekültellenes a közvélemény.*

– Én egyáltalán nem tapasztalom, hogy az Európai Unió Orbán Viktor gondolatait visszhangozná. A visegrádi négyekkel, köztük az iramot Orbán Viktorral bizvást tartani képes Robert Fico szlovák miniszterelnökkel, valóban el tudta fogadtatni, hogy a kötelező kvóta ellen foglaljanak állást, de nem hallottam, hogy Angela Merkel, François Hollande vagy akár David Cameron követni kívánná őt ezen az úton, nem is beszélve az ENSZ főtitkáráról, Ferenc pápáról, az Európa Tanács főtitkáráról és Juncker-ről, a bizottság elnökéről. Épp ellenkezőleg. Viszont arra érdemes felkészülnünk, hogy ettől kezdve a világ minket jelentéktelen, kisstílú,

sovén országnak fog tartani, amely elfogadja, sőt természetesnek veszi, amit az unió nyújt neki, de maga semmilyen áldozatra nem hajlandó. Mint valami ócska kis hörccsög, a pofazacskójába gyűjt mindent, ami belefér, de osztolni nem hajlandó semmilyen nehézségben. Egyszóval, én nem hiszem, hogy ez lesz az uralkodó gondolat Európában.

Ez az áramlás, ha Szíriában érdeemben nem mozdulnak a frontok, le fog lassulni, a vonakodást meg a nehézségeket látva, a szírek ezután kevesebben fognak elindulni, persze sok múlik Törökországon is. Európának pedig közben érdemes egy újfajta realitásra felkészülnie, a menekülők mozgását ugyanis – ez egyébként a demográfusok álláspontja is – nem lehet feltartóztatni. Az efféle törekvések már a kilencvenes években is kudarcot vallottak. És ez nem a gyengeség jele és nem liberalizmus, ez egyszerűen a dolgok megértése. Inkább valamiféle kölcsönösségre kellene törekednünk tehát, hogy mi, európaiak is bátran költözhessünk mondjuk Ruandába vagy Namíbiába és még egy sor nagyon-nagyon kellemes országba, mint ahogy sokan közülünk már most is, mondjuk, Thaiföldre költöznek.

A migrációval foglalkozó kutatások egyébként mind arról szólnak, hogy a migránsok általában jobban képzettek, mint a helyi lakosság, és hogy érdemben nem befolyásolják a bérszínvonalat, vagy csak bizonyos kicsiny területeken, ahol nagy számban megjelennek. Európának tehát, amely összeurópai szinten elképesztő munkaerőhiánnyal küzd, harmincéves távlatban az 550 milliós Európában 240 millióan lesznek hatvanévesnél idősebbek, ezért – ezért is – fel kellene hagyni ezzel

a buta, tájékozatlanságból eredő, önsorsrontó félelemmel.

– *Nem hagy nyugodni, amit az imént Magyarországról mondott. Lehetséges lesz nekünk egy remélhetőleg egyre befogadóbb Európában továbbra is mint afféle kis önmagunkat bekerített zárvány léteznünk? Lehetséges például a kvótarendszerből kimaradnunk?*

– Nem, hiszen többségi szavazás van, 15 államnak kell egy irányban szavaznia, és nekik a lakosság 65 százalékát kell képviselniük. Mi, a négy visegrádi ország, ha jól számolom, kiteszünk 40 milliót az ötszázból, az nyolc százalék, és négy tagállam a 28-ból. Tehát úgy leszavaznak minket, mint a pinty. Meg lehet persze próbálkozni azzal, hogy nem tartunk be egy kötelező szabályt, most is többen tettek így, Görögország, Magyarország, Ausztria, de annak is vannak következményei, és a végén súlyos büntetések. De persze megint nem ez a lényeg, tehát a magyar kormánynak nem azért kellene megtartania egy szabályt, mert különben megbüntetik. Hanem azért, mert ha belépett egy klubba, értsd az Európai Unióba, akkor a klub szabályai szerint illik viselkednie.

– *És ha mégsem, viszont azt tapasztalja, hogy ezért nem golyózzák ki?*

– De előbb-utóbb kigolyózzák. És a nép a maga végtelen bölcsességében miért akarna lemondani mindazokról a támogatásokról, amelyeket az EU-tól kap? És miért akarna lemondani mindazokról a szabadságokról, amelyeket az EU jóvoltából élvezhet? Ha látja, mint az osztrákok annak idején Haider esetében, hogy a kormánya szekerének fenyegetően kifelé áll a rúdja, akkor majd egy másik kormányt fog választani.